

PVM

MATERIALEN

JACOBSKRUISKRUID

PVM floramengsels zijn vrij van Jacobskruid

Door allerlei instanties zoals natuurterreinbeheerders, wegbeheerders, gemeenten, waterbedrijven en waterschappen wordt er ten behoeve van de natuur een beheer gevoerd dat leidt tot vegetaties met meer soorten en/of structuur. Vaak bestaat dat beheer uit maaien en afvoeren of begrazing met een lage veedichtheid. De grond wordt hierdoor minder rijk aan voedingsstoffen. Een plant die dan tevoorschijn kan komen is Jacobskruid. Tegenwoordig is de plant dan ook veelvuldig te zien in onder meer bermen en natuurterreinen.

Jacobskruid is een plantensoort die giftige stoffen bevat die dodelijk kunnen zijn voor varkens, koeien, paarden, schapen en geiten. De giftige stoffen brengen onherstelbare schade toe aan de lever. Zolang de plant vers is, wordt deze niet gegeten. Eenmaal verdroogd in het terrein of in het hooi of kuilgras wordt de plant wel gegeten. Dit is afhankelijk van de beschikbaarheid van ander voedsel dat normaal gesproken de voorkeur geniet. Van vergiftigingsverschijnselen op lange termijn is weinig bekend omdat deze vaak niet zodanig onderkend worden.

DE PLANT

De plant kent haar optimum op droge tot matig droge gronden die in gebruik zijn als permanente weide of vrij intensief begraaide terreinen. De rozetplant Jacobskruid wordt dan bevoordeeld ten opzichte van andere planten. In ruige extensief begraaide graslanden en hooiland komt de soort minder voor. De gronden kunnen kalkhoudende zavel, lichte kleigronden, (droge)kalkarme zware klei en zand (org.stof > 2%) zijn. De plant groeit het best bij een lage N-toestand (< 25 kg/ha/jr), een lage P-toestand en vrij lage tot matige K-toestand. In productiegraslanden komt de plant niet of nauwelijks voor. De aanwezigheid van aangrenzende terreinen met de plant lijkt wel bedreigend door mogelijk inwaaierend zaad, maar de plant zal zich bij goed agrarisch graslandbeheer niet snel kunnen vestigen. De productie van de vegetatie waarin Jacobskruid voorkomt, bedraagt 3 tot 6 ton d.s./ha. Ter vergelijking: (normaal) bemeste raaigrasweiden leveren meer dan 10 ton d.s./ha. Ook minder bemeste weiden (50-150 kg N/ha/jr) leveren nog 6-8 ton d.s./ha. Jacobskruid heeft veerdelige bladen (middelste en bovenste) die een "boerenkoolachtig" uiterlijk hebben. Op de grond heeft de plant een wortelrozet die het 1^e jaar gevormd wordt. In het 2^e jaar bloeit de plant. De bloeiwijze lijkt 1 bloem maar dit zijn eigenlijk meerdere bloemen in een zogenaamd hoofdje. De plant heeft glanzende gele straalbloemen (de buitenste bloempjes). Jacobskruid is 30-90 cm. hoog en bloeit van juni tot oktober. De plant kan veel zaadjes voortbrengen die onder lichtinvloed kiemen op open grond. De plant is veelal te verwarren met Boerenwormkruid (geen straalbloemen) en Viltig kruiskruid (eveneens giftig) die gemiddeld iets vochtiger groeit. De gehele plant is giftig. Het gifpercentage is het hoogst net voor de bloei.

DOSIS EN VERGIFTIGINGSVERSCHEIJNSELEN

Het geven van hooi met meer dan 1% Jacobskruid per dag wordt door de Gezondheidsdienst voor Dieren afgeraden. Een hogere dosering leidt tot ziekteverschijnselen. De ziekteverschijnselen kunnen na enkele weken tot maanden optreden en leiden langzaam tot de dood van het dier. Het ziektebeeld kan bestaan uit:

- Persen; soms gevolgd door waterdunne diarree en uitpuilen van de endeldarm
- Loomheid/wankele gang, gaan liggen en niet meer overeind komen
- Zonnebrand
- Geen eetlust en veel drinken
- Slijten/vermageren
- Los vocht in de buik en soms zucht

HOE TE HANDELEN?

Terreinbeheerders (T) en Veehouders/Particulieren met vee(V).

- T: Geen hooi met Jacobskruid als (bij)voeding aanbieden.
- T: Geen hooi met Jacobskruid verkopen.
- T+V: Weiden in combinatie met schapen is aan te bevelen (schapen eten bladeren in rozetstadium en grasmat wordt dichter; groei van schapen wordt wel slechter).
- T+V: In de nazomer en herfst ('hooi op stam') niet doorgaan met weiden of inscharen in terreindelen met hoge kruiskruiddkking (>5% bedekking). De planten worden niet meer gemeden als er gebrek aan ander voedsel optreedt.
- T+V: Bij twijfel: ruwvoer laten onderzoeken door de Gezondheidsdienst voor Dieren.
- T+V: Overleg voeren met agrariër / particulier of terreinbeheerder.
- V: Goede afspraken maken met de terreinbeheerder bij inscharing. Garanties vragen aan een verkoper van ruwvoer.
- V: Plant niet in het zaad laten komen en niet sterk laten verouderen.
- V: Plant uitsteken of eruit trekken (met handschoenen) als het slechts om enkele exemplaren gaat, bij het begin van de bloei. Niet maaien omdat de plant dan een nieuwe rozet vormt.
- V: Normaal agrarisch graslandbeheer voeren; grasmat voldoende gesloten houden; N-gift minimaal 50kg/ha/jr; niet overbeweiden; niet verwaarlozen.